Turkish Studies *Economics, Finance, Politics*

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1473-1485

DOI: 10.29228/TurkishStudies.39296

ISSN: 2667-5625

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 15.10.2019

✓ Accepted/Kabul: 20.12.2019

📅 Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (11.12.2019)-Referee 2 (14.12.2019)

This article was checked by iThenticate.

ÜÇÜNCÜ KUŞAK ÜNİVERSİTELERDE DEĞİŞİM YÖNETİMİ: BİR VAKIF ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ*

*Onur Başar ÖZBOZKURT** - Ahu ÜŞENMEZ****

ÖZ

Değişim, her organizasyon için olduğu üzere üniversiteler açısından da giderek önemini artırmaktadır. Üniversiteler, özellikle toplumun ve endüstrinin taleplerine cevap verilmesi bağlamında, değişim sürecinin yarattığı baskıya daha yoğun bir şekilde maruz kalmasına rağmen, doğru stratejik yaklaşımlarla daha etkili bir yönetim ve rekabetçi yapıya kavuşmaktadır. Bu çerçevede, geleneksel (birinci kuşak) ve modern (ikinci kuşak) üniversitelerden, hızlı bir şekilde girişimci (üçüncü kuşak) üniversite modeline doğru evrilme trendi doğrultusunda güncel dinamiklerin incelenerek hem ilgili literatüre hem de akademik dünyadaki uygulamalara katkı sağlanması amacıyla gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada, Mersin ilinde bulunan ve Akdeniz Bölgesi'nin ilk vakıf üniversitesi olma niteliği taşıyan bir vakıf üniversitesi bu çalışma için seçilmiş olup; amaçlı örneklem yöntemine başvurulmuş ve üniversitenin rektörü ve idari görevi bulunan dört öğretim elemanı olmak üzere toplamda beş katılımcı ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin "NVivo 12" nitel araştırma programından faydalanılarak içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda ise, ortaya çıkan temaların, "Misyon, Vizyon ve Temel Değerler", "Girişimci Üniversite", "Üniversitenin Uluslararasılaşması" ve "Değişimin Stratejik Yönetimi" başlıkları altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, girişimci yapısıyla dikkat çeken üniversitenin özellikle, kamu ve özel sektör ile çeşitli biçimlerde ve maksimum düzeyde işbirliği içerisinde bulunmakta olduğu ve öğrencilerin üniversitede edinmiş oldukları teorik bilgiye ek olarak

* Bu çalışma, 27.06.2019 tarihinde, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı'nda tamamlanmış olan ve birinci yazar danışmanlığında ikinci yazar tarafından gerçekleştirilen, "Üçüncü Kuşak Üniversitelerin Değişim Yönetimi: Bir Vakıf Üniversitesi Üzerine Nitel Bir Araştırma" konulu yüksek lisans tezinin ilgili bölümlerinin güncellenerek yeniden ele alınmasıyla hazırlanmıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi, E-posta: onurozbozkurt@tarsus.edu.tr.

*** Bağımsız Araştırmacı, Çağ Üniversitesi, E-posta: ahukocahan@cag.edu.tr.

üniversite içinde uygulamaya dönük birçok farklı faaliyetin gerçekleştirildiği (staj, girişimcilik, akademik proje yazma, simülasyon uygulamaları, alan bazlı yazılımların derslere entegrasyonu gibi) ve eğitimin kalitesinin arzu edilen düzeye çıkarılarak daha dinamik ve rekabetçi bir yapıya sahip olunduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Üçüncü Kuşak Üniversite, Girişimci Üniversite, Değişim Yönetimi, Bilgi.

MANAGING THE THIRD GENERATION UNIVERSITIES IN TRANSITION: A CASE OF FOUNDATION UNIVERSITY

ABSTRACT

Change has been exponentially drawn attention for universities as well as organizations. Although universities are intensely exposed to the change process pressure, in the sense of meeting demands of especially society and industry, they achieve more effective management and competitive structure with appropriate strategic approaches. In this study that aims at contributing both related literature and practices in the academic world by examining up-to-date dynamics in accordance with the trend of expeditiously evolving from medieval (first generation) universities and modern (second generation) universities to entrepreneur (third generation) universities model, it has been determined a foundation university which has the characteristic of the first foundation university in the Mediterranean Region, Mersin. Additionally, the purposive sampling method has been applied and the content analysis of data obtained from interviews with five participants in total, including the rector of the university, and four academic members that have administrative duties, has been analyzed with the computer-assisted qualitative analysis programme "NVivo 12". The findings of analysis have shown that there are four essential themes occurred as "Mission, Vision and Core Values", "Entrepreneur University", "The Internationalization of University", and "The Strategic Management of Change". In this sense, the university that has been pointed out as an entrepreneur, has a collaboration with the public and private sectors in various forms at maximum level and it has been seen that there are several different activities (such as internship, entrepreneurship, academic project writing, simulation practices, integration of field-based software) in addition to the theoretical knowledge that the students have acquired in the university.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Nowadays, the competitiveness of regions is affected and altered by globalization and other background processes that serve as arrangers of regional structure. In the global competition, immaterial assets such as knowledge or social capital become key aspects, and engines of economic development (Urbano & Guerrero, 2013: 40; Lukovics & Zuti, 2017: 33-34). In this frame, the universities which are responsible for production,

evaluation and dissemination of knowledge have been drawn attention in the 21st century, when qualified knowledge production and qualified human resources that are the fundamental components of economic development (Şahin & Alkan, 2016: 297). In this context, according to Wissema (2009: 3-30), universities have been divided into three group such as the medieval (first generation) universities, modern (second generation) universities, and entrepreneur (third generation) universities.

It has been stated that with the emergence of reform and anti-reform movements in the 16th century, the first universities were established in Paris and Bologna as medieval (first generation) universities (Küyel, 1970: 189; Alan, 2016: 111) and those first universities which were established in the south of Europe, had organized in the field of law and medicine as a student collegium (Deniz, 2019: 10). It has been seen that at the end of the 18th century, those established universities became oligarchic institutions that capable of reacting to the society (Kerr, 2001: 10-11) and in response to this, it has been pointed out that modern (second generation) universities based on science were established led by Humboldt (Wissema, 2009: 16-17). On the other hand, it has been emphasized that universities which have been drawn attention as main economic actors, have struggled to solve financial resource problems since 1960s, started to operate as an “entrepreneur” through the use of knowledge in addition to education and research activities in order to obtain the necessary revenue (Deniz, 2019: 30).

In this sense, as Koyuncuoğlu and Tekin (2019: 19) mentioned that the entrepreneur universities stand out as significant actors that able to produce solutions of society in the existing region where universities interactions with industry via commercializing of findings obtained from research instead of knowledge by integrating with especially technology. In other words, as Sungur (2015: 47) highlighted that the third generation universities play a crucial role in the production and transfer of knowledge through major and applied research, and emphasized that they are the supporting actors in economic and innovative developments. In this regard, the present study aimed at examining of current dynamics in the pioneering institutions of universities that are gradually evolving into the third generation model for contributing both related literature and practices in the academic world.

Method

In accordance with the primary aim of this study has been carried out with five participants in total, including the rector of the university, and four academic members that have administrative duties in the foundation university that has 184 academic members and characteristic of the first foundation university in the Mediterranean Region, Mersin. In terms of determining participants, the purposive sampling method has been applied and it has been drawn attention that participants have been accordingly involved the main aim of the research. In this sense, interview questions were prepared in accordance with the aim of this study after examining the related literature in detail. Then, the interview questions were re-evaluated and re-formed via exploiting from expert academic members in related field. In this context, demographic and third generation universities interview questions have been conducted face-to-face to participants for constituting research data. From this point of

view, content analysis of data obtained has been used with the computer-assisted “NVivo 12” qualitative analysis programme.

Findings, Discussion and Recommendations

After the content analysis of data obtained, the findings of analysis have shown that there are four essential themes occurred as “Mission, Vision and Core Values”, “Entrepreneur University”, “The Internationalization of University”, and “The Strategic Management of Change”. Having the foresight and vision, especially making innovative research, contribute of both universities mission and the wider community in the region where the university exists (Pirainen vd, 2016: 27). In the sense of examining mission, vision and core values, it has been seen that the significance of the related university has given educational opportunity, been sensitive to the environment and society in the context of the researcher, entrepreneur and universal values, got a social sense of responsibility, prioritized to the ethical values, helped individuals that express themselves in the way of self-confident, and readiness for real-life conditions.

Especially, the university that has been pointed out as an entrepreneur, has a collaboration with the public and private sectors in various forms at maximum level and it has been seen that there are several different activities (internship, entrepreneurship, academic project writing, simulation practices, integration of field-based software etc.) in addition to the theoretical knowledge that the students have acquired in the university. Also the university has more dynamic and competitiveness structure through increasing the quality of education to the desired level. Besides, in the context of internationalization of the university, in accordance with meeting the expectations in national and international level and increasing of the quality, the university has given more value to multiculturalism, foreign language and designed academic and administrative members, syllabus, and continued to increase cooperation with the existing universities in other countries of the world. In terms of the strategic management of the changes, it has been emphasized that the related foundation university acts in accordance with adapting the necessities of the time. In this sense, it has been seen that the university internalizes of every innovative practice and periodically organizes meetings in order to increase the quality of education and shapes and updates of strategies in every year. Finally, from increasing importance of change management and strategic management of third generation universities in the future, it has been recommended to carry out that studies based on more comprehensive and comparative samples of examining both public and foundation universities to researchers.

Keywords: Third Generation University, Entrepreneur University, Change Management, Knowledge.

Giriş

Günümüzde, bölgelerin rekabet gücü, küreselleşme ve arka planda bulunan bölgesel yapıların yeniden düzenleyicileri olarak işlev gören süreçlerden etkilenmektedir. Bu açıdan, küresel rekabette bilgi veya sosyal sermaye gibi maddi olmayan varlıklar, bölgelerin ekonomik

kalkınmasında kilit rol oynamaktadır (Urbano ve Guerrero, 2013: 40; Lukovics ve Zuti, 2017: 33-34). Ekonomik kalkınmanın ana unsuru olan nitelikli bilgi üretiminin ve nitelikli insan kaynağının giderek önem kazandığı 21. yüzyılda, bilginin üretilmesi, değerlendirilmesi ve yayılmasından başlıca sorumlu olan üniversiteler dikkat çekmektedir (Şahin ve Alkan, 2016: 297). Bu kapsamda, Wissema (2009: 3-30)'ya göre; üniversiteler, geleneksel (birinci kuşak), modern (ikinci kuşak) ve girişimci (üçüncü kuşak) üniversiteler olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

16. yüzyılda reform ve reform karşıtı hareketlerin ortaya çıkmasıyla ilk üniversitelerin Paris ve Bologna'da kurulmasıyla geleneksel (birinci kuşak) üniversitelerin ortaya çıktığı (Küyel, 1970: 189; Alan, 2016: 111) ve Avrupa'nın güneyinde kurulan bu ilk üniversitelerin, öğrenci loncası şeklinde yapılarak, hukuk ve tıp alanında örgütlendiği ifade edilmektedir (Deniz, 2019: 10). 18. yüzyılın sonuna gelindiğinde kurulan bu üniversitelerin, ait oldukları topluma tepki gösterebilen oligarşik birer kurum haline geldiği görülmekte (Kerr, 2001: 10-11) ve bu duruma tepki olarak Humboldt'un öncülüğünde bilime dayalı modern (ikinci kuşak) üniversitelerin kurulduğu dikkat çekmektedir (Wissema, 2009: 16-17). Diğer taraftan, üniversitelerin, 1960 ve sonrasında finansal kaynak sorunu yaşamaya başladığı ve gerekli gelirin elde edilmesi noktasında eğitim ve araştırmaya ek olarak bilginin kullanımı yoluyla da "girişimci" gibi faaliyet göstermeye başlayarak, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçtiği görülmekte ve başlıca ekonomik aktörler olarak ön plana çıktığı belirtilmektedir (Deniz, 2019: 30). Bu bağlamda, Koyuncuoğlu ve Tekin (2019: 19)'e göre girişimci (üçüncü kuşak) üniversiteler, bilginin yanı sıra araştırmalardan elde edilen bulguların özellikle teknolojiyle bütünleşerek ticarileştirilmesiyle, üniversitelerin endüstri ile etkileşim halinde olarak bulunduğu bölgenin toplumsal sorunlarına çözüm üretebilen önemli birer aktör olarak ön plana çıkmaktadır. Farklı bir ifadeyle, Sungur (2015: 47) ise üçüncü kuşak üniversitelerin, temel ve uygulamalı araştırmalar vasıtasıyla bilginin yaratılması ve transferinde önemli bir rol oynadığını ve bu kapsamda, yenilikçi ve ekonomik gelişmelerin destekleyici unsurları olduğunu vurgulamaktadır.

Bu çerçevede, toplumların itici gücü ve öncü kuruluşları olarak dikkat çeken üniversitelerin gün geçtikçe akademik araştırmalar ve endüstrinin bütünleştiği üçüncü nesil üniversite modeline doğru evrilmesi gerçeğinden hareketle bu araştırma, güncel dinamiklerin incelenerek hem ilgili literatüre hem de akademik dünyadaki uygulamalara katkı sağlaması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, çalışma için, Mersin ilinde bulunan ve Akdeniz Bölgesi'nin ilk vakıf üniversitesi olma niteliği taşıyan ve 184 öğretim elemanına sahip bir vakıf üniversitesi seçilmiş olup; amaçlı örneklem yöntemine başvurulmuş ve konunun uzmanları olarak üniversite rektörü ve idari görevi bulunan dört öğretim elemanı (toplamda beş katılımcı) ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin "NVivo 12" nitel araştırma programından faydalanılarak analizi gerçekleştirilmiştir.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1 Üniversite Kavramı ve Sınıflandırılması

"Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu, darülfünun" (www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 02.08.2019) olarak ifade edilen üniversitelerin ilk olarak kapsamlı bir şekilde Paris ve Bologna'da kurulduğu dikkat çekmektedir (Perkin, 2007: 162). Avrupa'daki Paris ve Bologna üniversitelerinin gelişim tarihi, sosyal örgütlerin etkileşimi açısından aynı olsa da gittikçe modern devletin güçlenmesi haricinde, üretim hacmindeki artış süreçleri yönünden de farklılık gösterdiği ortaya çıkmakta olup; kilisenin kontrolünde olan bu üniversitelerin, artık talepleri karşılayamadığı ve sosyal gelişmelere bağlı olarak üniversite öğretmenlerinin kiliseden ayrılarak daha sistematik bir altyapı ile üniversite loncasının gücünü artırmaya başladığı görülmektedir (Tekeli, 1980: 25). Benzer olarak, üniversitelerin özerkliğini kazanma sürecinde etkili olan bir diğer boyut ise Paris'teki öğrencilerin, krallık güçleri ile karşı karşıya gelerek laik iktidara karşı gerçekleştirmiş olduğu ayaklanmalar sayesinde, üniversitelerin

özerkliğini kazandığı ifade edilmekte ve böylece, üniversitelerin sosyal konumu güçlenerek, günlük yaşam pratiği ve öğrenmeye ilişkin hususların ön plana çıktığı vurgulanmaktadır (Le-Goff, 1994: 102). Bu bağlamda, giderek güçlenen üniversiteler, geleneksel (birinci kuşak), modern (ikinci kuşak) ve girişimci (üçüncü kuşak) üniversiteler olmak üzere üç temel başlık altında (Bkz. Tablo 1) sınıflandırılmaktadır (Wissema, 2009: 23). Buradan hareketle, 16. yüzyılda reform ve reform karşıtı hareketlerin ortaya çıkmasıyla birçok üniversitenin kurularak birinci kuşak üniversiteleri tanımladığı ve eğitim ve farklı özellikler bakımından devamında kurulabilecek üniversiteler için öncü bir model oluşturduğu ön plana çıkmaktadır (Küyel, 1970: 189). Reform karşıtı hareketlerin ardından kilisenin, üniversiteler üzerindeki etkisinin azalmasıyla devlet etkisi artarak (Çiftçi, 2010: 343), bilimsel bilginin üretilmesi ve özgür evrensel eğitim ilkesinin benimsenmesi doğrultusunda modern üniversite kavramı belirginleşmekte ve seçkin öğretim kurumları olarak ikinci kuşak üniversitelerin kabul görmeye başladığı dikkat çekmektedir (Timur, 2000: 64). 1960 ve sonrasında ise üniversiteler hızlı bir şekilde gelişerek, multidisipliner ve disiplinlerarası araştırmaların giderek önem kazandığı görülmekte olup; devletin üniversitelere hizmetin yanı sıra denetleme noktasında yardımcı olmasıyla, finansal kaynakların merkezini öğrencilerin ve girişimsel yapılanmanın oluşturduğu ve bu çalışmanın da temelini oluşturan girişimci (üçüncü kuşak) üniversiteler önem arz etmektedir (Etzkowitz, 2003: 297).

Tablo 1: Üniversite Türleri ve Özellikleri

	1. Kuşak Üniversite	2. Kuşak Üniversite	3. Kuşak Üniversite
Amaç ve Hedef	Eğitim	Eğitim + Araştırma	Eğitim ve Araştırma + Bilgiden maksimum seviyede faydalanılması
Rol	Doğruluğu savunmak	Doğayı keşfetmek	Değer yaratmak
Yöntem	Skolastik	Modern Bilim ve Tek Bilim	Modern Bilim, Disiplinlerarası
Yaratılan	Profesyoneller	Profesyoneller + Bilim insanları	Profesyoneller ve Bilim insanları + Girişimciler
Yönelim	Evrensel	Ulusal	Küresel
Dil	Latince	Ulusal Diller	İngilizce
Örgütlenme	Fakülte ve okullar	Fakülteler	Üniversite Enstitüleri
Yönetim	Şansölye	Kısmi zamanlı akademisyenler	Profesyonel yönetim

Kaynak: Wissema (2009: 23)'dan uyarlanmıştır.

1.2. Girişimci (Üçüncü Kuşak) Üniversiteler

Ekonomik değişiklikler ve toplumsal konular, yalnızca gereksinim duyulan beceri ve tutumları etkilemekle kalmamakta; aynı zamanda, günümüz ekonomisi ve toplumunda, araştırmaya yoğun bir şekilde önem veren üniversitelerin rolüne ışık tutmaktadır (Fyen, Debackere, Olivares, Gfrörer, Stam, Mumby-Croft ve Keustermans, 2019: 3). Bu açıdan üniversiteler, gün geçtikçe temel olarak değişmekte ve bilime dayalı birinci kuşak üniversite ile araştırma ve eğitim odaklı ikinci kuşak üniversite modelinden, son dönemde üçüncü kuşak üniversite modeline geçildiği görülmektedir (Çiftçi, 2010: 1; Wissema, 2009: 13). Bu hususlar doğrultusunda, üçüncü kuşak üniversite, beklentileri karşılamak üzere bilimsel ve teknolojik yenilikler üreten, çevrenin gereksinimlerini karşılayan, gelişen eğitimin, araştırmanın ve yeniliğin bütünleşmesinden oluşan üniversiteler olma niteliği taşımaktadır. Farklı bir ifadeyle, yalnızca bilgi odaklı olmayıp, aynı zamanda, problemleri keşfetme ve çözüme uzman ve yeni bilgiler üretebilmek için entelektüel girişimcilik yeteneğine sahip olmaktadır (Maximova, Belyaev, Laukart-Gorbacheva, Nagmatullina, Hamzina, 2016: 9102).

Hakala (2009: 174)'ya göre üçüncü kuşak üniversite, dış kaynak elde etmek için rekabet etmeyi, verimliliğe daha fazla önem vermeyi, sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlamayı hedefleyen ve araştırma sonuçlarının ticarileşmesini sağlayan yeni bir yapılanma modeli olarak

belirtilmektedir. Wissema (2009: 31), uluslararası rekabetçi bir pazarda faaliyet göstererek, sektördeki en iyi akademisyenleri bünyesinde barındırmaya dikkat eden bu üniversitelerin özel bir Ar-Ge merkezine sahip olduğunu; finansörler ve profesyonel hizmet sağlayıcılar ile işbirliği kurarak, network (ağ) oluşturmaya önem verdiğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, Rabbinge ve Slingerland (2009: 5), üçüncü kuşak üniversitelerin, birçok paydaş ve araştırma merkeziyle bir ağ (network) üniversitesi olduğunu savunmakta olup; bilgi birikimi, eğitim, araştırma ile bilginin kullanımı ve değerlendirilmesinin, üçüncü kuşak üniversitelerin hedefi olduğunu vurgulamaktadır.

Skribans, Lektuers ve Merkuryev (2013: 1)'e göre girişimci üniversiteler, geleneksel üniversite işlevlerini sürdürmenin yanı sıra, üniversiteyi inovasyon, üretim, transfer ve uygulama merkezi olarak ön plana çıkarmaya gayret etmektedir. Benzer bir şekilde, Suciu ve Platis (2009: 591)'e göre girişimci üniversiteler, geleneksel yükseköğretim kurumlarından farklı olarak, riskleri doğru bir şekilde değerlendirerek, endüstri kuruluşlarıyla ortak etkinliklerde bulunabilen, bulunduğu bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlayabilen, kendisine tahsis edilen insan ve nakit kaynağını yaratıcı bir biçimde kullanabilen üniversiteler olmaktadır. Farrington ve Ismaili (2011: 2083) ise üçüncü nesil üniversiteleri, akademik tanınırlığın iş zekâsıyla birleştirilmesiyle yeni bir yaklaşım olarak ifade etmektedir.

Diğer taraftan, Wissema (2010: 44)'ya göre, üçüncü kuşak üniversiteler, büyük bir teknolojiye sahip olan üniversiteler olarak ön plana çıkmaktadır. Çünkü temel araştırmaların kolaylıkla paylaşılması ve faaliyetlerin daha iyi ve daha hızlı yürütülebilmesi öncelik olmaktadır. Ek olarak, bu üniversiteler üretim merkezleri olarak tanımlanmakta ve ürün ve süreçlerin geliştirilmesinde uygulamalı araştırmaya katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, akademisyenler ve öğrenciler tarafından gerçekleştirilen araştırmalar sayesinde teknoloji tabanlı büyük işletmeler hâline gelebilmektedir. Nelles ve Vorley (2009: 162), üçüncü kuşak üniversitelerin kamu ve özel sektör ile çeşitli biçimlerde ve farklı seviyelerde işbirliğinin kurulmasıyla ortaya çıkan bir yapılanma olduğuna dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, bahse konu üniversitelerin yukarıdan aşağıya doğru bir yapılanmanın aksine, aşağıdan yukarı doğru ortaya çıktığı; resmi kural ve düzenlemeler ile yönetim altyapısını, kurumsal düzeyde girişimci bir kültür ile sağlayabildiği görülmektedir (Fyen vd., 2019: 16).

2. Amaç ve Yöntem

2.1 Araştırmanın Amacı

Toplumların itici gücü ve öncü kuruluşları olarak dikkat çeken üniversitelerin gün geçtikçe akademik araştırmalar ve endüstrinin bütünleştiği üçüncü nesil üniversite modeline doğru evrilmesi gerçeğinden hareketle bu araştırma, güncel dinamiklerin incelenerek hem ilgili literatüre hem de akademik dünyadaki uygulamalara katkı sağlaması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2.2 Araştırmanın Katılımcıları

Bu çalışma, Mersin ilinde bulunan, Akdeniz Bölgesi'nin ilk vakıf üniversitesi olma niteliği taşıyan ve 184 öğretim elemanına sahip bir vakıf üniversitesinde, üniversitenin rektörü ve idari görevi bulunan dört öğretim elemanı olmak üzere toplamda beş katılımcının araştırma kapsamına dâhil edilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların seçiminde ise amaçlı örneklem yöntemine başvurulmuş ve bu çalışmanın da amacına yönelik olarak öğretim elemanlarının araştırmaya dâhil edilmesine dikkat edilmiştir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında görüşlerine başvurulmuş olan katılımcılara ilişkin nitel örneklem yapısına aşağıda yer verilmiştir (Bkz Tablo 2).

Tablo 2: Nitel örneklem yapısı

Katılımcı	Unvan	Pozisyon	Bölüm	Kayıt Şekli
1	Prof. Dr.	Rektör	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Ses kaydı ve not
2	Prof. Dr.	Dekan	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Ses kaydı ve not
3	Dr. Öğr. Üyesi	Dekan Yrd.	Hukuk Fakültesi	Ses kaydı ve not
4	Dr. Öğr. Üyesi	Dekan Yrd.	Fen-Edebiyat Fakültesi	Ses kaydı ve not
5	Öğr. Görevlisi	Müdür	Hazırlık Okulu	Ses kaydı ve not

2.3 Veri Toplama Yöntemi ve Analizi

Bu çalışmada ilgili literatürün ayrıntılı olarak ele alınmasıyla, çalışmanın amacına uygun bir şekilde görüşme soruları hazırlanmış olup; konu ile ilgili uzman öğretim elemanlarından faydalanılmak suretiyle görüşme soruları yeniden ele alınarak nihai görüşme soruları oluşturulmuştur. Takiben katılımcılara, bu çalışmanın da temelini oluşturan üçüncü kuşak üniversite kavramı ve demografik sorular yüz yüze yöneltilerek veriler elde edilmiştir. Buradan hareketle elde edilmiş olan verilerin, nitel araştırma programı olan “NVivo 12” ile içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular ve Değerlendirme

Bu çalışma kapsamında, katılımcılarla görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizine tabi tutulması sonucunda, yazar tarafından kodlanarak oluşturulmuş temaların “Misyon, Vizyon ve Temel Değerler”, “Girişimci Üniversite”, “Üniversitenin Uluslararasılaşması”, “Değişimin Stratejik Yönetimi”nden meydana geldiği dikkat çekmiştir (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Çalışmaya ilişkin temalar

3.1 Misyon, Vizyon ve Temel Değerler

Net bir öngörü ve vizyon sahibi olmak, özellikle de yenilikçi araştırmalar yapmak, üniversitelerin hem misyonuna hem de üniversitenin yer aldığı bölge öncelikli olmak üzere toplumun geniş bir kısmına fayda sağlayabilmesine zemin hazırlamaktadır (Piirainen, Dahl Andersen ve Andersen 2016: 27). Bu bağlamda, katılımcılardan bazılarının, ilgili vakıf üniversitesinin misyon, vizyon ve temel değerlerinin önemine ilişkin ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

“Misionumuz, yaşama hazır bireyler yetiştirebilmek, vizyonumuz ise bilgi üretim ve paylaşım merkezi olmaktır. Ayrıca, eğitim ve bilimsel yayınların kalitesini artırmak, yönetim sistemlerimizi ve alt yapımızı her geçen gün daha ileriye götürmek ve Türkiye’de vakıf üniversiteleri arasında üst sıralarda olmak istiyoruz.” (Görüşme 2)

“Dünya standartlarında eğitim ve öğretim vererek, araştırmacı, girişimci, evrensel değerler çerçevesinde topluma ve çevreye duyarlı, sosyal sorumluluk bilincine sahip, etik değerleri göz önünde bulunduran, özgüveni yüksek, kendini ifade edebilen, yaşama hazır bireyler yetiştirmek önceliğimizdir. Amacımız, Sosyal ve Beşeri Bilimler alanında eğitim, öğretim, araştırma ve toplumsal katkı çalışmalarında Türkiye’nin önde gelen vakıf üniversitelerinden biri olmaktır.” (Görüşme 4)

3.2 Girişimci Üniversite

Üçüncü kuşak üniversiteler, kamu ve özel sektör ile çeşitli biçimlerde ve farklı seviyelerde işbirliğinin kurulmasıyla ortaya çıkan bir yapılanma (Nelles ve Vorley, 2009: 162; Wissema, 2009: 31; Rabbinge ve Slingerland, 2009: 5) olup; sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlamayı hedeflemektedir (Hakala, 2009: 174; Suciu ve Platis, 2009: 591). Ek olarak, bilimsel ve teknolojik yenilikler üreten, çevrenin gereksinimlerini karşılayan, gelişen eğitimin, araştırmanın ve yeniliğin bütünleşmesinden oluşan bu üniversiteler, yalnızca bilgi odaklı olmayıp, aynı zamanda, problemleri keşfetme ve çözmede uzman ve yeni bilgiler üretebilmek için entelektüel girişimcilik yeteneğine sahip olmaktadır (Wissema, 2010: 44; Maximova vd., 2016: 9102). Bu bağlamda, araştırmanın gerçekleştirildiği vakıf üniversitesinin üçüncü kuşak üniversite özelliklerine ilişkin katılımcıların ifadelerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

“Üniversiteler, genç insanları hayata ve geleceğe yönlendirmek, bilgi üretmek ve Ar-Ge yoluyla topluma katkı sağlamak zorundadır. Günümüzde çok hızlı değişim meydana geldiğinden, özellikle bilgisayarlarla iletişime baktığımızda yeni modeller ve kapasiteler ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan, üçüncü kuşak üniversiteler, teknolojik değişimi ve gelişimi bünyesinde barındıran, değişime uyum sağlayan girişimci üniversitelerdir. Bizim üniversitemiz bulunduğu konumdan dolayı bölgenin ihtiyaçlarını karşılayabilme doğrultusunda ulusal ve küresel gelişmelerden ödün vermeden bölgeye odaklanmak durumundadır.” (Görüşme 1)

“... Örneğin, öğrencilerimiz son sınıfa geldiklerinde staj, girişimcilik ve akademik proje yazma vb. dersleri tercih edebiliyorlar. Ayrıca, işletme simülasyonu dersimiz bulunmakta ve öğrenciler burada öğrendikleri bilgileri kullanarak onlara vermiş olduğumuz sanal sermaye kapsamında şirket kurup, hisse satın alabilmekte ve bankadan kredi çekebilmekteler. Finans dersimizde ise “MetaTrader Matrix” gibi programları sunuyoruz. Böylelikle, öğrencileri dış dünyaya göndererek (staj, alan gezileri, firma ziyaretleri vb.), gerçek dünyayı sınıf ortamına taşıyarak (simülasyon programları vb.) ve gerçek dünyanın aktörlerini sınıfa getirip öğrenciler ile tanıştırmak ara yüz oluşturuyor ve üçüncü kuşak dediğimiz gelişimi ve yeniliği üniversite ortamına dahil ediyoruz.” (Görüşme 2)

“Üniversitemizin, devlet kurumları ve sanayi ile çok iyi bir işbirliği içerisinde olması, uygulamaya dönük olarak staj programları, girişimcilik eğitimleri ve bunların ders programlarına dâhil edilmesi, 3. Kuşak üniversite kapsamına girmektedir” (Görüşme 3)

Teknolojik değişimler, bilginin daha hızlı yayılmasını ve rekabette başarı sağlayacak unsurların başında gelmektedir. Üçüncü kuşak üniversite, sadece bilgiye değil bilginin topluma ve çevreye somut dönütleri olacak şekilde üretilmesine önem veren üniversite olarak düşünülebilir. Bu bağlamda, üniversitemiz de Ar-Ge faaliyetleri ve araştırma merkezleri yoluyla bu alanda kendini geliştirmeye devam etmektedir (Görüşme 4).

3.3 Üniversitenin Uluslararasılaşması

Günümüzde, üniversitelerin uluslararasılaşması, uluslararası toplumun çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına etkili bir strateji olarak kabul edilmektedir (Ardakani, Yarmohammadian, Abari ve Fathi, 2011: 1690). Bu bağlamda, üniversitelerin uluslararasılaşması, üniversiteler arasındaki uluslararası ilişkilerin en üst aşaması olmakta ve kendi başına bir amaç olarak değil, eğitim kalitesinin bir aracı olarak kabul edilmektedir. Ek olarak, üniversitelerde uluslararasılaşma, dinamik akademik değişimlerle, bilimin sürdürülebilirliği ve yayılmasında faydalı bir unsur olmaktadır (Jibeen ve Khan, 2015: 196-197). Bu açıdan, üçüncü nesil üniversitelerin kapsamlı ve çok çeşitli bir akademik- idari kadro ve öğrencilere sahip çok kültürlü bir yapıya sahip olduğu (Wissema, 2009: 31) düşüncesinden hareketle, araştırmanın gerçekleştirildiği vakıf üniversitesinin de, bu boyuta öncelik verdiği dikkat çekmiştir:

“... Çok kültürlülük kavramına önem vermekteyiz. Bünyemizde yabancı öğrenci, öğretim elemanı ve hatta idari kadroda çalışanları da bulundurmaliyiz” (Görüşme 1).

“... Uluslararasılaşma ile eğitimin ve bilimsel yayınların kalitesini artırmak, yönetim sistemlerimizi ve alt yapımızı her geçen gün daha ileriye götürmek istiyoruz. Bu bağlamda, çok kültürlü dış dünyaya açık öğrenci profili hedefliyoruz. Bunun için öncelikle öğretim kadrosunu ve ders programlarını, ona göre dizayn ediyoruz. Ek olarak, uluslararası kuruluşlar, öğretim kuruluşları veya benzeri kuruluşlarla işbirliği içerisinde olarak uluslararasılaşma boyutunu gerçekleştirmiş durumdayız.” (Görüşme 2)

“Küreselleşme bence tüm ülkelerin birbiriyle etkileşim ve iletişim halinde olması durumudur. Kültürle de yakın ilişkili bir olgudur. Üniversitemiz açısından bu olgunun etkisi uluslararasılaşma bağlamında ortaya çıkmaktadır. Üniversitemizin Bologna sürecinde yabancı üniversitelerle diploma denkliğinin sağlanmış olması bu açıdan önemlidir.” (Görüşme 4)

“Öğrencilerimizin uluslararasılaşma anlamında birçok başarısı bulunmaktadır. Örneğin, ABD Adana Konsoloslugu’nun yürütmüş olduğu bir yurtdışı öğrenci alma programında hazırlıktan bir öğrenci finale kadar kaldı...” (Görüşme 5)

3.4 Değişimin Stratejik Yönetimi

Yalnızca organizasyonların değil, aynı zamanda üniversitelerin de sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayabilmesi noktasında değişime uyum sağlaması, farklı bir ifadeyle esnek olması gerekmektedir (Navarro ve Gallardo, 2003: 200). Bu bağlamda, üniversiteler son yıllarda, stratejik olarak hareket etme kapasitelerini güçlendirmeyi amaçlayan bir dizi değişim ile karşı karşıya kalmaktadır (De Boer, Jongbloed, Enders ve File, 2010: 3). Bu değişimler, operasyonel olarak verimli ve etkili olma, kaliteli eğitime erişimi artırma, üst düzey öğretim elemanları ve araştırmacıları istihdam etme ve elde tutma çabaları olarak ortaya çıkmaktadır (www2.deloitte.com, Erişim Tarihi: 20.09.2019). Nitekim, araştırmanın gerçekleştirildiği vakıf üniversitesinin, yaşanan bu hızlı değişimlerin yönetiminde, daha önce de girişimci üniversite ve üniversitenin uluslararasılaşması başlıkları altında da bahsedilmiş olan uygulamalara (derslerde iş dünyasının sıklıkla kullandığı yazılım ve uygulamalardan faydalanmak, üniversite-sanayi işbirliği, Ar-Ge faaliyetleri, çok kültürlülük vb.) ek olarak bu değişimlerin stratejik açıdan yönetimine ilişkin bazı örnek ifadelerle aşağıda yer verilmiştir:

“... Üniversitemizde lisans programlarında öğrenim gören öğrenci sayısı bir önceki yıla göre artmaktadır. Biz de üniversite olarak gelen öğrencilere fiziksel olarak daha iyi imkânlar sunuyoruz. Daha iyi ve daha çok öğretim elemanları istihdam ediyoruz. Bir öğretim elemanı başına öğrenci sayısı diğer üniversitelere göre çok daha az bu da öğretimin kalitesini artırıyor... Her perşembe üniversitemizde toplantı yapılıyor. Bu toplantı konularının en başında tanınırlığımızı artırmak yer alıyor ve daha iyi neler yapabileceğimizi değerlendiriyoruz.” (Görüşme 5)

“... Ar-Ge faaliyetlerine yönelik iki temel stratejik amaç doğrultusunda, “bölgesel, ulusal ve uluslararası gereksinimlere yönelik araştırmalar gerçekleştirmek ve toplumsal katkıyı artırmak” doğrultusunda yönetim stratejimizi şekillendiriyoruz.” (Görüşme 4)

Sonuç ve Öneriler

Değişim kavramı, günümüzde her organizasyonda olduğu üzere karmaşık yapılar olan ve toplumun ve endüstrinin taleplerine cevap verilmesine istinaden değişim sürecinin meydana getirdiği baskıya daha yoğun bir şekilde maruz kalan kuruluşlar olarak üniversitelerde daha farklı bir önemde hissedilmektedir. Değişimin beraberinde getirdiği hususların ise, optimum stratejilerle yönetilmesi halinde, üniversitelerin gelecekte daha etkili ve rekabet gücü yüksek dinamik bir yapıya kavuşmasına zemin hazırlamaktadır.

Diğer taraftan, üniversiteler, geleneksel, modern ve girişimci (üçüncü kuşak) olmak üzere üç temel başlık altında sınıflandırılmakta olup; yeni nesil üniversiteler, giderek dikkat çekmeye başlamıştır. Bu hususlardan hareketle, hem ilgili literatüre hem de akademik dünyadaki uygulamalara katkı sağlanması amacıyla bir vakıf üniversitesinde gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada, verilerin içerik analizine tabi tutulmasıyla “Misyon, Vizyon ve Temel Değerler”, “Girişimci Üniversite”, “Üniversitenin Uluslararasılaşması”, “Değişimin Stratejik Yönetimi” temaları ön plana çıkmıştır.

Öngörü ve vizyon sahibi olmanın, özellikle de yenilikçi araştırmalar yapmanın, üniversitelerin hem misyonuna hem de üniversitenin yer aldığı bölge öncelikli olmak üzere toplumun geniş bir kısmına fayda sağlayabilmesine zemin hazırlayacağı düşüncesinden hareketle (Piirainen vd, 2016: 27), misyon, vizyon ve temel değerler bağlamında değerlendirildiğinde, ilgili üniversite açısından dünya standartlarında eğitim ve öğretim vererek, araştırmacı, girişimci, evrensel değerler çerçevesinde topluma ve çevreye duyarlı, sosyal sorumluluk bilincine sahip, etik değerleri önceleyen, özgüveni yüksek bir şekilde kendini ifade edebilen, yaşama hazır bireyler yetiştirmenin önem taşıdığı görülmüştür. Özellikle, girişimci yapısıyla dikkat çeken üniversitenin, kamu ve özel sektör ile çeşitli biçimlerde ve maksimum düzeyde işbirliği içerisinde bulunmakta olduğu ve öğrencilerin üniversitede edinmiş oldukları teorik bilgiye ek olarak üniversite içinde uygulamaya dönük birçok farklı faaliyetin gerçekleştirildiği (staj, girişimcilik, akademik proje yazma, simülasyon uygulamaları, alan bazlı yazılımların derslere entegrasyonu vb.) ve eğitimin kalitesinin arzu edilen düzeye çıkarılarak daha dinamik ve rekabetçi bir yapıya sahip olunduğu görülmüştür.

Ayrıca, üniversitenin uluslararasılaşması açısından, ulusal ve uluslararası düzeyde beklentilerin karşılanabilmesi ve kalitenin daha üst seviyelere taşınması çerçevesinde, çok kültürlülük kavramına önem verildiği ve akademik ve idari kadronun, ders programlarının da bu bağlamda tasarlandığı, yabancı dil hususuna özel bir önem verildiği ve dünyanın diğer birçok ülkesinde bulunan üniversitelerle işbirliğinin artırılmasına devam edildiği dikkat çekmiştir. Meydana gelen değişimlerin ise stratejik olarak yönetiminde, araştırmanın gerçekleştirildiği üniversitenin özellikle çağın getirilerine uyum sağlaması gayretinde olduğu, bu bağlamda eğitimde kaliteyi artıracak her türlü yeniliğin uygulamaya konularak içselleştirildiği ve bu hususlara ilişkin periyodik toplantıların gerçekleştirildiği ve stratejilerin her geçen yıl güncellenerek şekillendirildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Son olarak, Gelecekte değişim yönetimi ve üniversite özelinde üçüncü kuşak üniversitelerin stratejik açıdan yönetiminin önemini daha da artıracığı düşüncesinden hareketle,

araştırmacılara, hem devlet hem de vakıf üniversitelerini birlikte inceleyen, daha kapsamlı ve karşılaştırmalı örnekleri temel alan çalışmalar gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alan, G. A. E. (2016). Türkiye’de Yeni Nesil Üniversiteler. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 3(2), 105-118.
- Ardakani, F. B., Yarmohammadian, M. H., Abari, A. A. F., & Fathi, K. (2011). Internationalization of Higher Education Systems. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (15), 1690-1695.
- Çiftçi, M. (2010). Girişimci Üniversite ve Üçüncü Kuşak Üniversiteler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (27).
- De Boer, H., Jongbloed, B., Enders, J., & File, J. (2010). Progress in Higher Education Reform Across Europe: Governance Reform. *Enschede: Center for Higher Education Policy Studies*.
- Deniz, T. (2019). Türkiye’de Üniversiteler ve Bölgesel Gelişme Politikaları. SETA Kitapları, 1. Baskı, ISBN: 978-605-7544-54-4.
- Etzkowitz, H. (2003). Innovation in Innovation: The Triple Helix of University-Industry-Government Relations. *Social Science Information*, 42(3), 293-337.
- Farrington, D., & Ismaili, D. (2011). Finding the Right Person to Lead a Third Generation University: a New Approach in the Republic of Macedonia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (15), 2083–2087. doi:10.1016/j.sbspro.2011.04.058.
- Fyen, W., Debackere, K., Olivares, M., Gfrörer, R., Stam, E., Mumby-Croft, B., & Keustermans, L. (2019). Student Entrepreneurship at Research-intensive Universities: From a Peripheral Activity Towards a New Mainstream. *League of European Research Studies*. 1-28.
- Hakala, J. (2009). The Future of the Academic Calling? Junior Researchers in the Entrepreneurial University. *Journal of Higher Education*, 57, 137-190.
- Jibeen, T., & Khan, M. A. (2015). Internationalization of Higher Education: Potential Benefits and Costs. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 4(4), 196-199.
- Kerr, C. (2001), *The Uses of the University*, Harvard University Press; 5 edition.
- Koyuncuoğlu, Ö. & Tekin, M. (2019). Türkiye’de Girişimci ve Yenilikçi Üniversitelerin Gömülü Teoriye Göre Değerlendirmesi ve Bir Model Önerisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 16-31.
- Küyel, M. T. (1970). Orta Çağ Felsefe Tarihi ve SİEPM. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 8(1), 187-280.
- Le-Goff, J. Ç. (1994). *Ortaçağda Entelektüeller*, Ayrıntı Yayınları.
- Lukovics, M., & Zuti, B. (2017). New Functions of Universities in Century XXI Towards “Fourth Generation” Universities. 33-49.
- Maximova, O., Belyaev, V., Laukart-Gorbacheva, O., Nagmatullina, L., & Hamzina, G. (2016). Russian Education in the Context of the Third Generation Universities' Discourse: Employers' Evaluation. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(16), 9101-9112.

- Navarro, J. R., & Gallardo, F. O. (2003). A Model of Strategic Change: Universities and Dynamic Capabilities. *Higher Education Policy*, 16(2), 199-212.
- Nelles, J. ve Vorley, T. (2009). Constructing an Entrepreneurial Architecture: An Emergent Framework for Studying the Contemporary University Beyond the Entrepreneurial Turn. *Innovative Higher Education*, 35(3), 161-176.
- Perkin, H. (2007). History of Universities. In *International Handbook of Higher Education*. 159-205.
- Piirainen, K. A., Andersen, A. D., & Andersen, P. D. (2016). Foresight and the Third Mission of Universities: The Case for Innovation System Foresight. *Foresight*, 18(1), 24-40.
- Rabbinge, R., & Slingerland, M. (2009). Change in Knowledge Infrastructure: The Third Generation University. *Sustainable Agriculture and Food Chains in Peri-Urban Areas*, 51.
- Skribans, V., Lektauers, A., & Merkuryev, Y. (2013). Third Generation University Strategic Planning Model Development. *Munich Personal RePEc Archive*, 1-7.
- Suciu, C. M., & Platis, M. (2009). Entrepreneurial University in the New Economy. *Annals of Faculty of Economics*, 2(1), 591-596.
- Sungur, O. (2015). Üniversitelerin Bölgesel K(Deniz, 2019: 30). alkınmada-Değişen-Rolü ve Girişimci Üniversite Kavramı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(4), 35-61.
- Şahin, M., & Alkan, R. M. (2016). Yükseköğretimde Değişim Dönüşüm Süreci ve Üniversitelerin Genişleyen Roller. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 297-307.
- Tekeli, İ. (1980). *Toplumsal Dönüşüm ve Eğitim Tarihi Üzerine Konuşmalar*, TMMOB Mimarlar Odası Yayını.
- Timur, T. (2000). *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*, İmge Yayınları, Ankara.
- Urbano, D., & Guerrero, M. (2013). Entrepreneurial Universities: Socioeconomic Impacts of Academic Entrepreneurship in a European Region. *Economic Development Quarterly*, 27(1), 40-55.
- Wissema, J. G. (2009). Towards the third generation university: Managing the university in transition. Edward Elgar Publishing.
- Wissema, J. G. (2010). Leading the Third Generation University. Towards a Comprehensive Management Theory of the 3GU. *Wissenschaftsmanagement*, (5), 42-46.
- <https://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 02.08.2019.
- <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/public-sector/articles/effective-change-management-higher-education.html>, Erişim Tarihi: 20.09.2019.